

Zelfstandigen in beeld

8 Augustus 2024

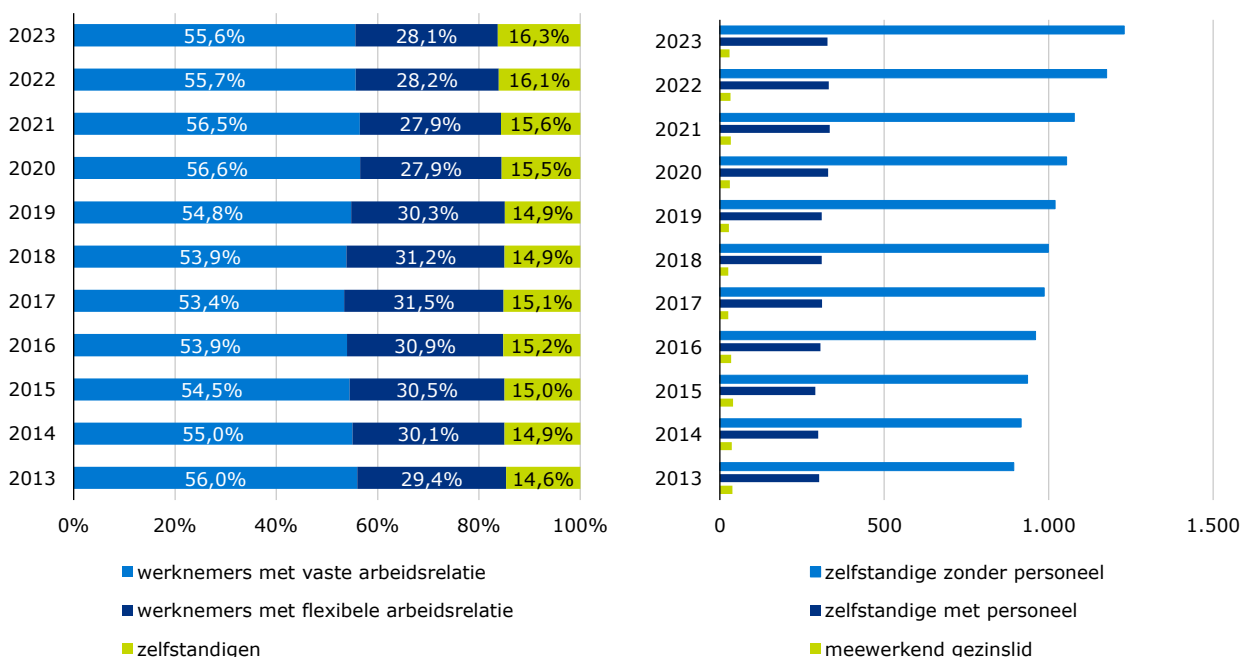
In het kort

- Tussen 2013 en 2023 steeg het aantal zelfstandigen van 1,2 miljoen naar 1,6 miljoen. Nederland staat in de top 5 Europese landen met een hoog aandeel zelfstandigen.
- In 2023 waren er ruim 2,5 miljoen zelfstandigenbanen. Het aantal banen is hoger dan het aantal personen omdat iemand meerdere (bij-)banen tegelijk kan hebben. UUV verwacht dat het aantal banen van zelfstandigen gematigd toeneemt naar 2,6 miljoen banen in 2025. De groei verschilt per sector en regio.
- Het aandeel mensen met een Wajong of WGA-uitkering die werken als zelfstandige nam de afgelopen jaren elk jaar toe.
- Jaarlijks starten ruim 8.000 WW'ers met de startersregeling. Met deze regeling mag een WW'er 6 maanden alle uren aan het starten van een eigen bedrijf besteden. De uitkering wordt dan met 29% gekort. Het aandeel WW'ers dat gebruik maakt van de startersregeling nam tussen 2013 en 2023 toe van bijna 3% naar ruim 5%.

Meer zelfstandigen in ruim tien jaar tijd, vooral zonder personeel

Het aantal mensen dat werkt als zelfstandige groeit al enige tijd in Nederland. Vanaf 2013 nam het aantal zelfstandigen toe van 1,2 naar bijna 1,6 miljoen in 2023, een stijging van 29%.¹ In het eerste kwartaal van 2024 steeg het aantal zelfstandigen verder naar meer dan 1,6 miljoen zelfstandigen.

Figuur 1. Aandeel zelfstandigen 15-75 jaar (links) en aantal zelfstandigen 15-75 jaar x 1.000 (rechts)¹

¹ Bron: CBS Werkzame personen; positie in de werkring

Naast het aantal zelfstandigen nam ook het aandeel zelfstandigen in de werkzame beroepsbevolking toe: van 14,6% in 2013 naar 16,3% in 2023 (figuur 1 links; 16,4% in het eerste kwartaal 2024).

Werken als zelfstandige kan in verschillende vormen. Bijna 4 van de 5 zelfstandigen zijn zelfstandigen zonder personeel (zzp). In mindere mate zijn er zelfstandigen met personeel (zmp, 21% van het aantal zelfstandigen). De kleinste groep bestaat uit meewerkende gezinsleden (2% van het aantal zelfstandigen). Naast dat zelfstandigen zonder personeel de grootste groep vormen onder de zelfstandigen is deze groep in ruim 10 jaar het sterkst toegenomen, met 38%. Het aantal zelfstandigen met personeel groeide met 8% minder hard. Ten opzichte van 2013 is het aantal meewerkende gezinsleden met 24% gekrompen (figuur 1 rechts). Het aantal meewerkende gezinsleden daalde vooral bij personen tussen de 25 en 45 jaar en bij mensen met een bedrijfseconomisch of administratief beroep.

Nederland staat in de top 5 van Europese landen met het hoogste aandeel zelfstandigen in de werkzame beroepsbevolking.² In Griekenland is het aandeel zelfstandigen veruit het hoogst met bijna 28%. Daarna volgen Italië en Polen. Hier speelt mee dat deze landen een grote agrarische sector kennen waar relatief veel zzp'ers werken. Op de vijfde plek staat Nederland (zie de bijlage voor een compleet overzicht).

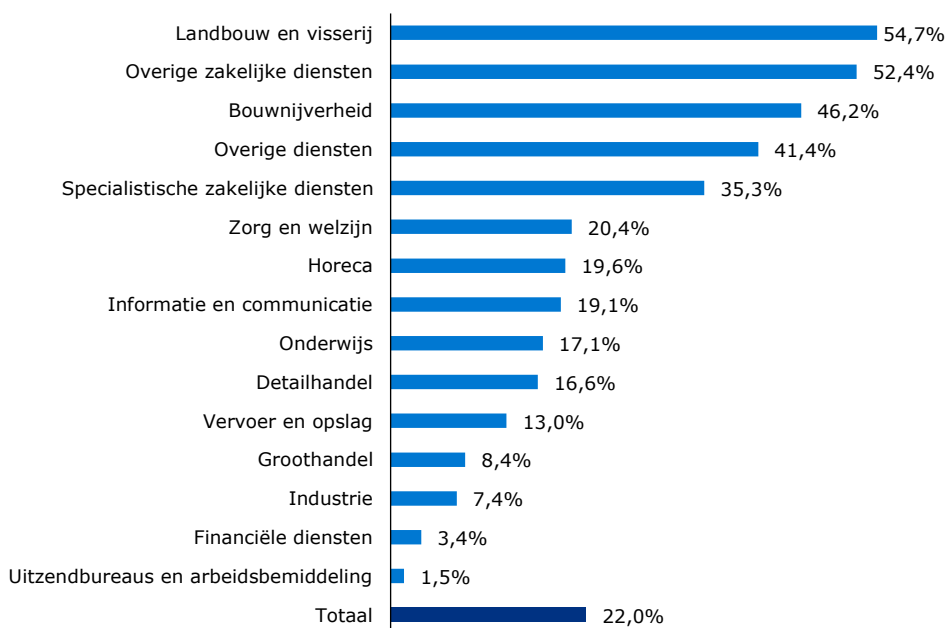
Relatief veel banen van zelfstandigen in landbouw, zakelijke diensten en bouw

De ontwikkelingen in werkgelegenheid van zelfstandigen kunnen zichtbaar gemaakt worden door te kijken naar het aantal banen van zelfstandigen.³ Het aantal banen is hoger dan het aantal werkzame personen omdat iemand meerdere banen tegelijk kan hebben, bijvoorbeeld als zelfstandige én als werknemer. Maar iemand kan ook twee banen als zelfstandige hebben. Alle banen worden meegeteld (ook bijbanen).

In 2023 waren er ruim 2,5 miljoen banen van zelfstandigen (inclusief bijbanen). Dat is 22% van het totale aantal banen. De meeste banen van zelfstandigen komen voor in de overige zakelijke dienstverlening (413.000).⁴ Daarnaast zijn er 378.000 zelfstandigenbanen in de sector zorg en welzijn en ruim 363.000 in de specialistische zakelijke dienstverlening. Dit zijn ook grote sectoren met veel werkgelegenheid.

Het aandeel zelfstandigenbanen ten opzichte van het totaal aantal banen verschilt per sector. Het aandeel banen van zelfstandigen is het grootst in de landbouw en visserij met bijna 55% en in de overige zakelijke diensten met ruim 52% (figuur 2). In deze sectoren zijn er dus zelfs meer zelfstandigenbanen dan werknemersbanen. Sommige beroepssegmenten worden meestal op zzp-basis uitgevoerd zoals tuinders, akkerbouwers en veetelers. Ook kunstenaars, sportinstructeurs, persoonlijke dienstverleners en zakelijke en maatschappelijke specialisten werken vaak op zzp-basis.

Figuur 2. Aandeel banen van zelfstandigen ten opzichte van het totaal aantal banen per sector in 2023

Bron: CBS, bewerking UWV

² [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](#)

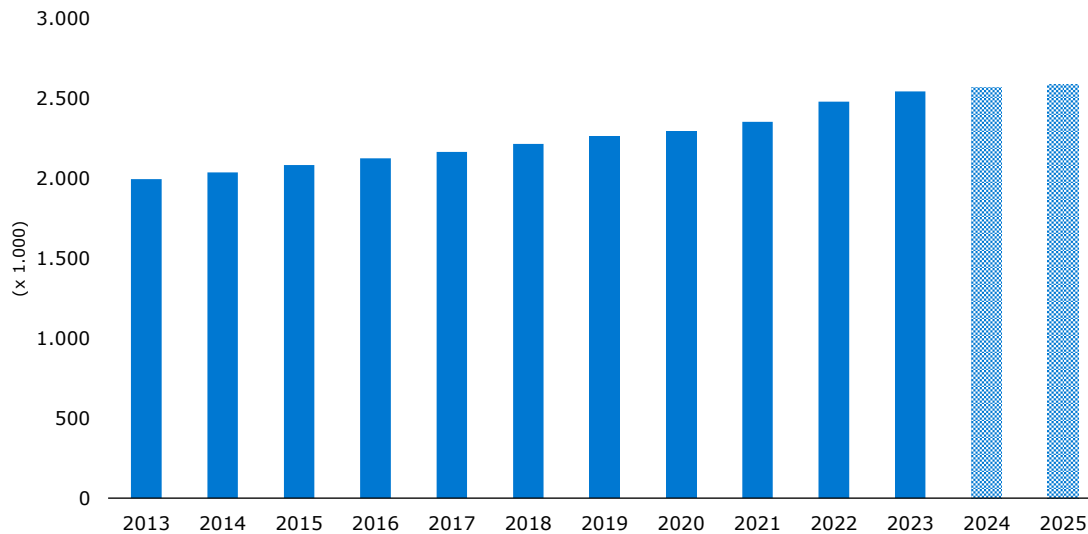
³ In dit artikel gebruiken we voor banen van zelfstandigen dezelfde definitie als het CBS hanteert. Bij zelfstandigen valt de persoon meestal samen met het bedrijf of de instelling. Omdat een zelfstandige meerdere banen tegelijk kan hebben is het aantal banen hoger dan het aantal personen dat werkt als zelfstandige. Ook worden alle banen meegeteld, ook kleine banen of bijbanen. Uitleg over de gebruikte definities en de verschillen tussen werkzame personen en banen staat in de bijlage.

⁴ Sectoren worden weergegeven op basis van de SBI-indeling. De overige zakelijke dienstverlening bestaat onder ander uit verhuur en handel van onroerend goed, reisbranche, beveiliging, schoonmaak, verhuur en overige zakelijke diensten. Volgens de Nationale Rekeningen die CBS gebruikt als bron voor de banen van zelfstandigen werken er in de sector openbaar bestuur geen zelfstandigen (volgens sommige andere CBS-statistieken wel).

In 2024 en 2025 neemt het aantal banen van zelfstandigen gematigd toe

UWV verwacht dat het totaal aantal banen van zelfstandigen in 2024 toeneemt met 23.000 (+0,9%) en in 2025 met 21.000 (+0,8%) naar 2.586.000 banen in 2025 (zie de bijlage voor de methodiek).⁵ Het aantal banen van zelfstandigen neemt al jarenlang achter elkaar toe (net als het aantal werkzame personen). De verwachte groei in 2024 en 2025 is wel minder groot dan het de afgelopen jaren was. Dat past bij de gematigde economische groei die het Centraal Planbureau voorspelt.⁶ De groei van het aantal zelfstandigenbanen in 2024 en 2025 is wel nog steeds groter dan die van het aantal werknemersbanen (beide jaren +0,7%).

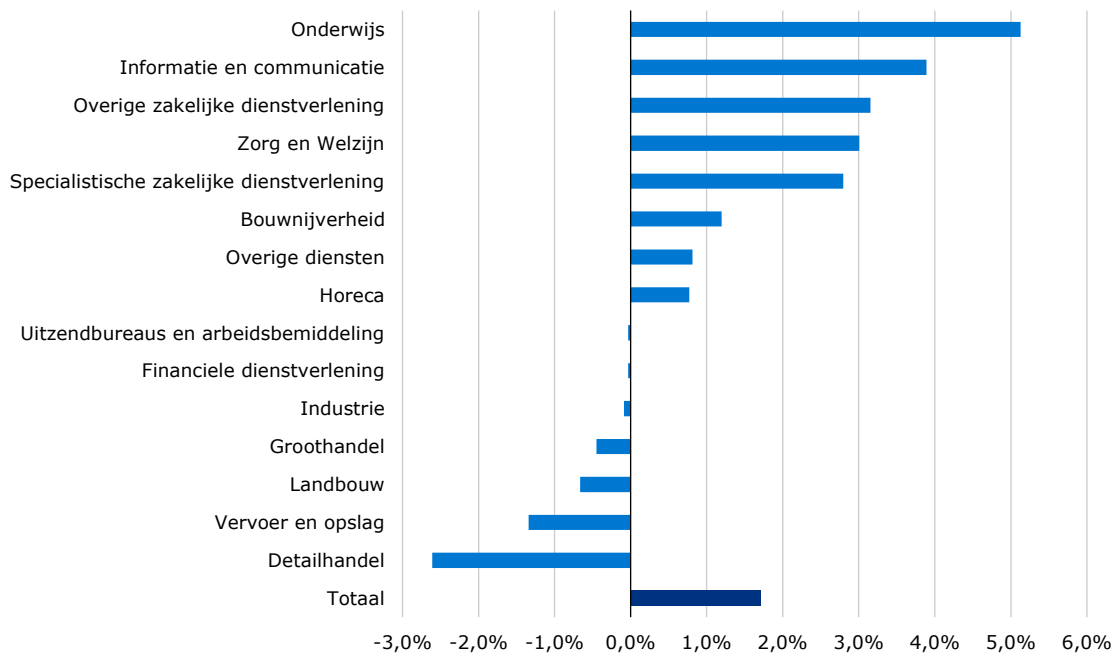
Figuur 3. Aantal banen van zelfstandigen 2013 t/m 2023, raming 2024 en 2025

Bron: cijfers 2013 t/m 2023 CBS, ramingen 2024 en 2025 SEOR in opdracht van UWV.

De grootste groei van het aantal banen van zelfstandigen tussen 2023 en 2025 wordt verwacht in de sectoren onderwijs (5,1%), informatie en communicatie (3,9%), overige zakelijke dienstverlening (3,2%) en zorg en welzijn (3,0%). Sectoren die te maken hebben met krapte op de arbeidsmarkt. In de financiële diensten en uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling blijft het aantal banen stabiel. Er zijn ook sectoren waar het aantal banen van zelfstandigen afneemt. De sterkste krimp wordt verwacht in de detailhandel (-2,6%) vervoer en opslag (-1,3%) en landbouw en visserij (-0,7%). De landbouw kampt al enige tijd met onzekerheden rond stikstof- en mestbeleid en hoge energieprijzen.

Figuur 4. Procentuele ontwikkeling aantal banen van zelfstandigen 2025 ten opzichte van 2023⁵

⁵ UWV Arbeidsmarktprognose 2024-2025 [Arbeidsmarktprognose: beperkte banengroei in 2024 en 2025](#) (werk.nl). Zie de bijlage voor de methodiek van het ramen van banen van zelfstandigen.

⁶ Centraal Economisch Plan (CEP) 2023, raming maart 2023 | CPB.nl

Verschillende factoren van invloed op toe- of afname werkgelegenheid zelfstandigen

Zelfstandigen zijn geen eenduidige groep. Daardoor is er ook niet één verklaring voor een afname of toename van de werkgelegenheid van zelfstandigen, maar hebben meerdere factoren op verschillende wijze invloed. Zowel in tijden van hoog- als in laagconjunctuur kan het aantal en/of aandeel zelfstandigen toenemen. Tijdens hoogconjunctuur ontstaat er een zogenaamd 'pull-effect' waardoor zelfstandigen vanuit positieve motieven kiezen voor zelfstandigheid. Een 'push-effect' wordt door laagconjunctuur veroorzaakt waardoor zelfstandigen vanuit negatieve motieven kiezen om te starten als zelfstandigen. Door arbeidsomstandigheden is het dan moeilijker om een baan in loondienst te krijgen.⁷

Krapte op de arbeidsmarkt heeft een vergelijkbare werking op de ontwikkeling van zelfstandigen. Voor sommige beroepen leidt een ruime arbeidsmarkt tot meer zelfstandigen omdat men bijvoorbeeld geen baan kan vinden in loondienst. Voor andere beroepen leidt een krappe arbeidsmarkt juist tot meer zelfstandigheid. In een krappere arbeidsmarkt hebben werkenden een relatief sterkere positie ten opzichte van werkgevers. Zij kunnen mogelijk meer autonomie verkrijgen door als zelfstandige te gaan werken. Daarnaast zorgt de krappe arbeidsmarkt voor aantrekkelijke uurtarieven. Voor hetzelfde werk dat iemand in loondienst uitvoert, kan diegene netto meer inkomen ontvangen vanwege het fiscaal gunstige klimaat. Bij een ruimere arbeidsmarkt kan het uurtarief meer overeenkomen met iemand in loondienst en kan het risico dat een zelfstandige loopt te groot worden waardoor men een voorkeur heeft voor loondienst.⁸

Bij zelfstandigen zijn de gevolgen van economische ontwikkelingen eerder te zien in de ontwikkeling van het aantal gewerkte uren dan in het aantal banen of werkzame personen. Dat werd duidelijk tijdens de coronapandemie. Het aantal zelfstandigenbanen nam in die periode niet af, maar het aantal gewerkte uren daalde wel. De daling van het aantal gewerkte uren was bij zelfstandigen veel sterker dan bij werknemers. De daling van gewerkte uren van zelfstandigen was tijdens de coronacrisis ook groter dan tijdens de financiële en eurocrisis.⁹ Na het economische herstel in 2021 en 2022 steeg het aantal gewerkte uren van zelfstandigen weer.

Ook beleid op het gebied van arbeidsmarkt en belastingen heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van het aantal zelfstandigen. Wanneer er voor zelfstandigen belastingvoordelen zijn stimuleert dat mensen om te starten als zelfstandige. Anderzijds kunnen werkgeversverplichtingen werkgevers motiveren om meer gebruik te maken van zelfstandigen als flexibele schil. De komende jaren staan er diverse veranderingen in beleid en wet- en regelgeving op stapel. Het belastingvoordeel voor zelfstandigen door middel van de zelfstandigenaftrek wordt steeds beperkter. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) wil de handhaving op schijnzelfstandigheid verbeteren en versterken.¹⁰ De ambitie is om het huidige handhavingsmoratorium op arbeidsrelaties per 2025 op te heffen. Het wetsvoorstel Verduidelijking beoordeling arbeidsrelaties en rechtsvermoeden (VBAR) ligt inmiddels ter beoordeling bij de Raad van State.¹¹ Daarnaast heeft SZW een wetsvoorstel gemaakt voor een verplichte basisverzekering arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen (baz).¹² Nu zijn zelfstandigen nog zelf verantwoordelijk voor het wel of niet afsluiten van een arbeidsongeschiktheidsverzekering. Ongeveer een kwart heeft een arbeidsongeschiktheidsverzekering afgesloten voor het werken als ondernemer. Ruim een derde gebruikt spaargeld of beleggingen als voorziening. Een derde geeft aan geen voorziening te treffen.¹³ Het wetsvoorstel baz wordt waarschijnlijk in 2025 behandeld in de Tweede Kamer.

Naast de conjunctuur, de spanning op de arbeidsmarkt en beleid kan ook de sociaal-culturele norm invloed hebben op de ontwikkeling, zoals het imago van ondernemerschap en de behoefte aan vrijheid om individuele keuzes te maken. Deze verschillende factoren hebben een verschillende uitwerking op de ontwikkeling van het aantal zelfstandigen.

Sectorstructuur belangrijke factor in regionale verschillen

De mate waarin sectoren aanwezig zijn in een arbeidsmarktregio verschilt. Daardoor verschilt ook het aandeel zelfstandigenbanen per regio. De 5 arbeidsmarktregio's met het hoogste aandeel zelfstandigenbanen zijn Zaanstreek/Waterland, Gooi en Vechtstreek, Zuid-Kennemerland en IJmond, Noord-Holland Noord en Flevoland (figuur 5 links). In Zaanstreek/Waterland werken veel zelfstandigen in de zakelijke diensten en bouw. In Gooi en Vechtstreek en Zuid-Kennemerland en IJmond in specialistische zakelijke diensten en overige zakelijke diensten. Ook al is de landbouw en visserij een sector met een klein aantal banen, in Flevoland en Noord-Holland Noord is deze sector sterker vertegenwoordigd dan landelijk. De 5 arbeidsmarktregio's met het laagste aandeel zelfstandigenbanen zijn Zuidoost-Brabant, Noord-Limburg, Groot Amsterdam, Twente en Midden-Utrecht.

Ook de mate waarin het aantal banen van zelfstandigen naar verwachting toeneemt de komende twee jaar verschilt per regio (figuur 5 rechts). Rijk van Nijmegen behoort tot de regio's met de sterkste groei. In deze regio zijn de sectoren onderwijs en zorg en welzijn (sectoren met een relatief sterke verwachte groei aan zelfstandigen) sterk vertegenwoordigd. In Gooi en Vechtstreek en Midden-Utrecht groeit het aantal zelfstandigenbanen nog sterker. In

⁷ Interdepartementaal Beleidsonderzoek zelfstandigen zonder personeel | CPB notitie 2015

⁸ Toekomst van de Arbeidsmarkt | De Nederlandse Bank

⁹ Zie ESB (2022). Zelfstandigen hard geraakt door de coronacrisis en Me Justice (2024). Van structurele krapte op de arbeidsmarkt is geen sprake.

¹⁰ Kabinet wil schijnzelfstandigheid in samenhang aanpakken | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl

¹¹ Meer duidelijkheid over werken met en als zelfstandige, wetsvoorstel naar Raad van State | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl

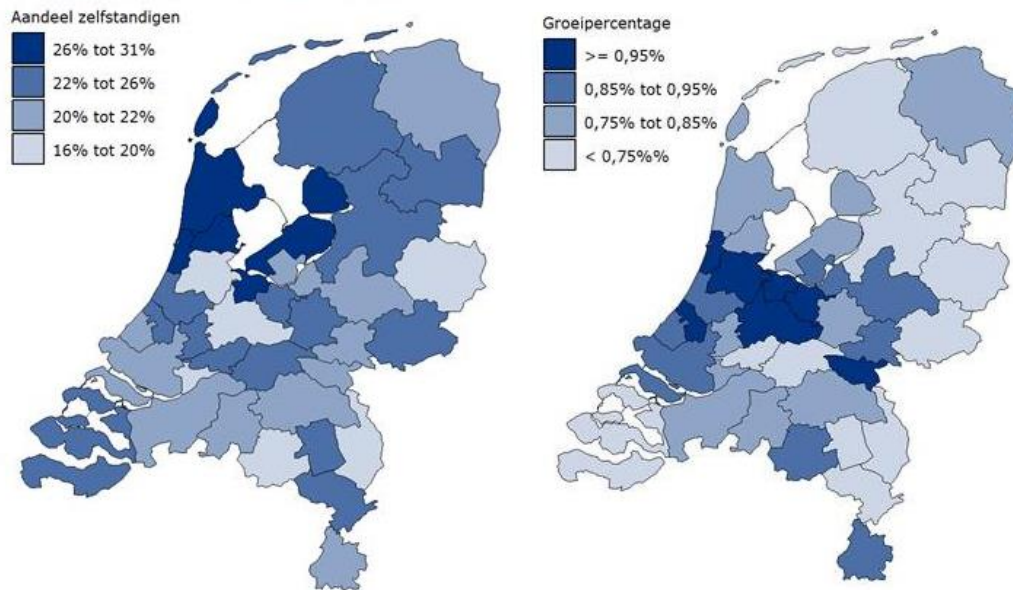
¹² Verplichte verzekering arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen in internetconsultatie | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl

¹³ Overheid.nl | Consultatie Wet basisverzekering arbeidsongeschiktheid zelfstandigen (internetconsultatie.nl)

¹³ ZEA 2023 Resultaten in vogelvlucht | CBS

Zeeland, de Achterhoek en Drenthe wordt de kleinste groei verwacht. De landbouw heeft - als gevolg van de stikstofproblematiek - te maken met krimp die vooral zelfstandigen treft en is sterker dan gemiddeld aanwezig in deze regio's. Aantallen en aandelen van zelfstandigenbanen met de verwachte groei per regio staan in de bijlage.

Figuur 5. Aandeel banen zelfstandigen 2023 (links) en verwachte ontwikkeling aantal banen zelfstandigen, gemiddeld per jaar tussen 2023 - 2025 (rechts)

Bron: UWV o.b.v. CBS, SEOR en Bureau Louter (2024)

Wens en/of noodzaak zijn redenen om aan de slag te gaan als zelfstandige

De keuze om te starten als zelfstandige kan vanuit verschillende motieven ontstaan. Een motief kan zijn om zelf te kunnen bepalen wanneer en hoe vaak men wil werken, omdat ondernemerschap een mooie uitdaging is. Daarnaast kan iemand genooddaakt zijn te starten als zelfstandige omdat een baan in loondienst lastig te verkrijgen is, ontslagen zijn of de werksfeer niet prettig ervaren hebben. CBS en TNO vragen via de Zelfstandigen Enquête Arbeid (ZEA) naar de redenen van zelfstandigen zonder personeel (zzp) om ondernemer te worden en classificeren de redenen vervolgens in positieve, negatieve en overige startmotieven.¹⁴

Veruit het merendeel van de zzp'ers noemt meer positieve dan negatieve motieven om aan de slag te gaan als zelfstandige. Zzp'ers met negatieve motieven starten relatief vaker vanuit werkloosheid als zelfstandige dan zzp'ers met positieve redenen. Dat geldt nog sterker voor mensen met een arbeidsbeperking. Uit Vlaams onderzoek¹⁵ blijkt dat de negatieve startmotieven van groter belang zijn bij personen met een arbeidsbeperking omdat zij vaker beperkte kansen op werken in loondienst ervaren. Als zij wel in loondienst werken, zijn (aangepaste) omstandigheden niet altijd toereikend om het werk goed te kunnen verrichten. Deze ontevredenheid tijdens loondienst kan voor personen met een arbeidsbeperking weer een positief startmotief creëren. Zelfstandig ondernemen biedt personen met een arbeidsbeperking de mogelijkheid om hun werkomgeving en planning af te stemmen op de behoeften die de beperking met zich meebrengt.

De motieven om te starten als zelfstandige hangen samen met hoe de financiële situatie, kwaliteit van de werksituatie, tevredenheid en brede welvaart wordt ervaren.¹⁶ Uit een analyse op basis van de ZEA in 2015 blijkt dat zelfstandig ondernemers met negatieve startmotieven in vergelijking met ondernemers met positieve startmotieven relatief slechter scoren als het gaat om de financiële situatie van de onderneming, de inkomenspositie, de ervaren gezondheid, bezorgdheid over de toekomst van de onderneming en de mate van tevredenheid. Dat wil niet zeggen dat de ondernemers met negatieve startmotieven willen stoppen. En verreweg het merendeel van de ondervraagde zzp'ers is tevreden met de werksituatie en enthousiast over het werk. Uit een recentere analyse blijkt dat zzp'ers met positieve startmotieven een iets hogere brede welvaart ervaren dan zzp'ers die starten vanuit negatieve motieven, maar wel een lagere brede welvaart ervaren dan werknemers (als ook rekening gehouden wordt met persoonskenmerken, gezondheid, opleiding en woonsituatie).¹⁷ De meest recente cijfers uit de ZEA laten zien dat ruim 77% van de zzp'ers over 5 jaar het huidige werk als zelfstandige nog wil doen. Op de vraag of men liever in loondienst of als zelfstandige wil werken geeft ruim 10% aan liever in loondienst te willen werken.¹⁸

¹⁴ Wat zijn redenen om zzp'er te worden? | CBS

¹⁵ Ondernemen met een arbeidshandicap in Vlaanderen. Rapport | Vlaanderen.be

¹⁶ Een slechte start en dan? | Amsterdam University Press Journals Online (aup-online.com)

¹⁷ Brede welvaart verschillen tussen vrijwillige zzp'ers en zzp'ers uit noodzaak - Rabobank

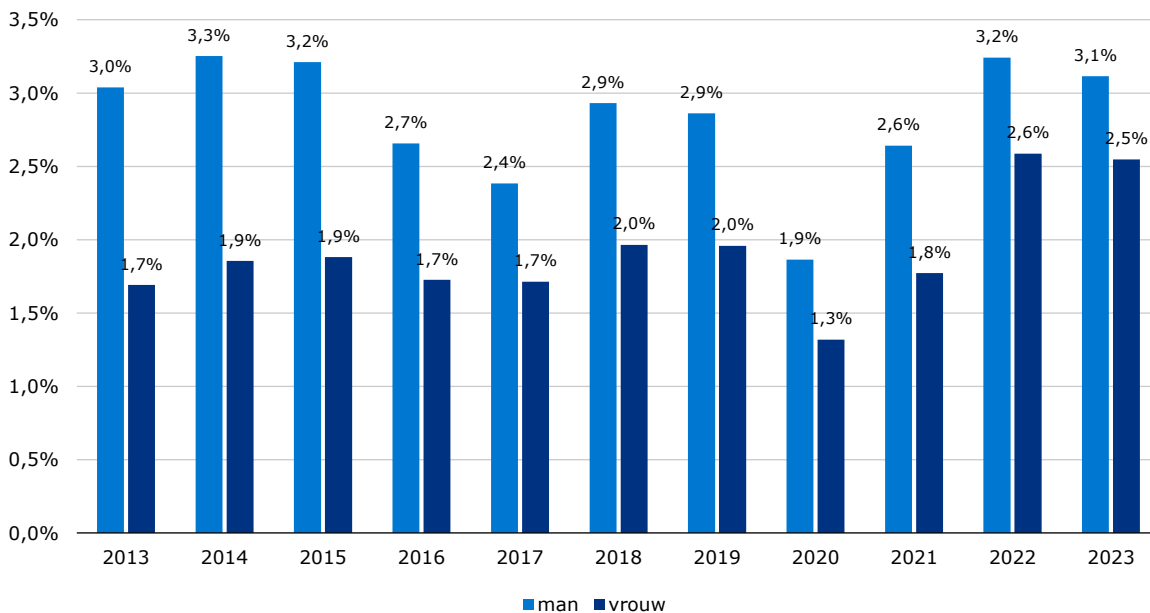
¹⁸ ZEA 2023 Resultaten in vogelvlucht | CBS

Vanuit een uitkering aan de slag als zelfstandige

Groter aandeel WW'ers na afloop WW aan het werk als zelfstandige dan voor de coronacrisis

WW'ers die werk vinden tijdens of na afloop van de uitkering gaan meestal bij een werkgever of uitzendbureau aan de slag. Een klein deel gaat aan het werk als zelfstandige. Het percentage dat aan het werk gaat als zelfstandige vanuit een WW-uitkering schommelde tussen de 2 á 2,5% van de uitstroom in de jaren 2013-2019. Het aandeel daalde tijdens de coronacrisis in 2020 en 2021, maar nam vervolgens weer toe in de laatste twee jaren tot 2,8 á 2,9%. Dat is een hoger aandeel dan voor de coronacrisis. Het aandeel mannen dat het werk hervat als zelfstandige na uitstroom uit de WW is groter dan het aandeel vrouwen dat aan de slag gaat als zelfstandige (figuur 6). Wel is het aandeel werkhervatters als zelfstandige in de totale uitstroom bij vrouwen sterker gestegen tussen 2013 en 2023 dan bij mannen, namelijk van 1,7% naar 2,5%.

Figuur 6. Aandeel uitstroom wegens werk als zelfstandige t.o.v. de totale uitstroom uit de WW naar geslacht in de periode 2013 t/m 2023

Bron: UWW

In absolute aantallen gaat het om 10.900 personen in 2013 die aan de slag gingen als zelfstandige en uitstroomden uit de WW. In 2023 ging het om bijna 6.500 personen. Hoewel het aandeel werkhervatters als zelfstandige toenam tussen 2013 en 2023, daalde het aantal in absolute aantallen. Dat komt omdat het aantal mensen met een WW-uitkering de afgelopen jaren flink is gedaald. Deze daling komt onder andere door de gunstige situatie op de arbeidsmarkt, doordat vanaf 2016 de WW-duur minder snel wordt opgebouwd en de maximale WW-duur stapsgewijs is ingekort.¹⁹ Doordat er jaarlijks minder mensen een WW-uitkering ontvingen, is er ook minder uitstroom en daarmee daalt het aantal mensen dat het werk hervat als zelfstandige.

Waarschijnlijk is het aandeel WW'ers dat uitstroomt met werk als zelfstandige een onderschatting van het werkelijke aandeel mensen dat als zelfstandige werkt. Een deel van de mensen was vóór de WW-uitkering al aan het werk als zelfstandige of startte tijdens de uitkering als zelfstandige, al dan niet met ondersteuning van UWW. De inkomsten die men daarmee verdient worden verrekend met de uitkering. In 2023 was er gemiddeld bij zo'n 7% van de WW-uitkeringen (zowel bij lopende als bij beëindigde uitkeringen) sprake van inkomstenverrekening wegens werken als zelfstandige. Als vervolgens de WW-uitkering wordt beëindigd omdat de maximale duur wordt bereikt of omdat men geen inkomstenopgave meer indient, wordt niet altijd werkhervatting als reden einde WW-uitkering geregistreerd. Bij ruim vier van de tien mensen bij wie in 2023 de WW-uitkering werd beëindigd en waarbij sprake was van inkomstenverrekening als zelfstandige was als reden voor de uitstroom het bereiken van de maximale duur geregistreerd.

Wie gaan er aan de slag als zelfstandige na de WW?

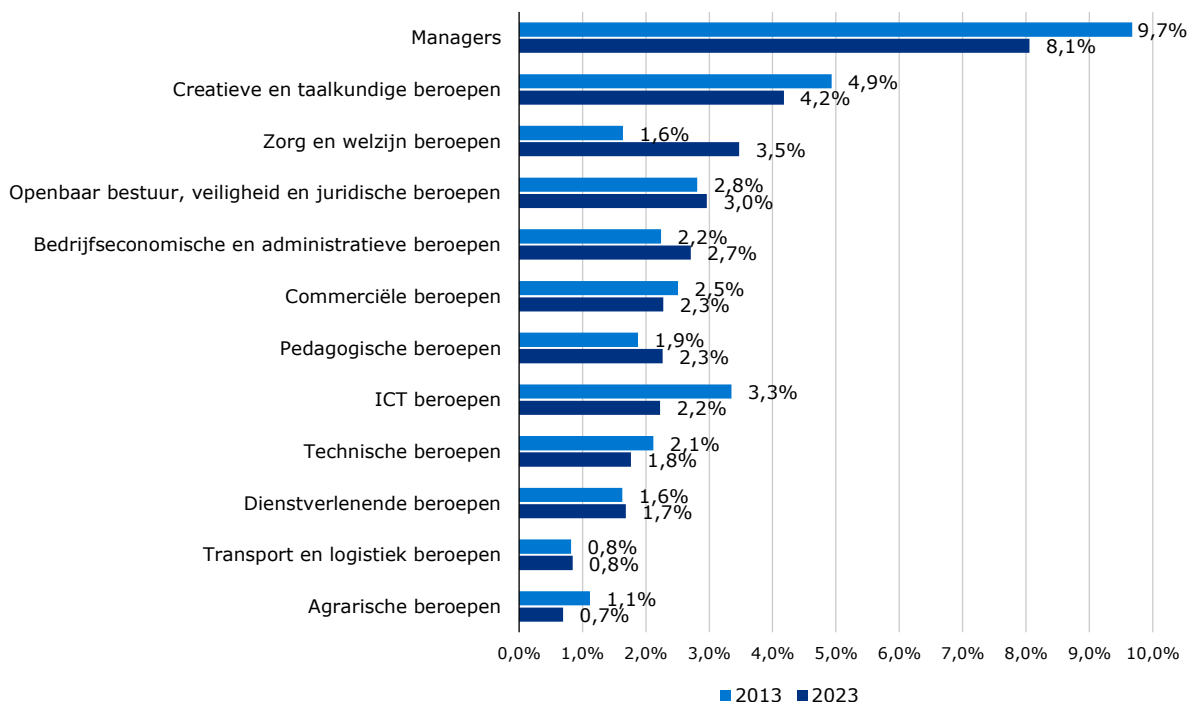
Zelfstandigen vanuit de WW-uitkering zijn in vergelijking met werknemers in loondienst gemiddeld wat ouder. Van de zelfstandigen is ongeveer de helft tussen de 45 en 65 jaar (versus 37% van de werknemers).²⁰ Ook de groep die vanuit

¹⁹ In 2013 hadden gemiddeld 373 duizend personen een WW-uitkering, in 2023 bijna 154 duizend personen. De maximale WW-duur is door de invoering van de wet werk en zekerheid vanaf 2016 stapsgewijs gedaald naar maximaal 24 maanden. Vanaf 1 januari 2016 wordt voor de eerste 10 jaar van het arbeidsverleden één maand WW-uitkering opgebouwd. Voor de periode daarna wordt een halve maand uitkering opgebouwd voor ieder jaar arbeidsverleden (waar dat tot 2016 nog een hele maand was).

²⁰ StatLine - Werkzame beroepsbevolking; positie in de werkring (cbs.nl)

de WW het werk hervat als zelfstandige is over het algemeen ouder dan de groep die het werk hervat als werknemer. Onder zelfstandigen na de WW is de groep 35-45 jarigen het grootst met 33%, gevolgd door 45-55 jarigen met 28%. Het merendeel (57%) van bijna 6.500 personen die vanuit de WW in 2023 aan de slag gingen als zelfstandige is man.

Figuur 7. Aandeel werkhervatting vanuit WW als zelfstandigen naar beroepsklasse
Werkhervatting als zelfstandige ten opzichte van het totaal aantal uitstromers in 2013 en 2023

Bron: UWW

Managers gaan relatief vaker aan de slag als zelfstandige dan andere beroepsgroepen (figuur 7). Van bijna één op de tien managers waarvan de WW-uitkering eindigt, is de uitkering beëindigd wegens werkhervatting als zelfstandige. Het gaat vooral om managers die in de sectoren specialistische zakelijke diensten, informatie en communicatie, groothandel en handelsbemiddeling of financiële dienstverlening werkzaam waren voordat ze werkloos werden. Andere beroepsklassen met een relatief hoog aandeel werkhervatting als zelfstandige zijn creatieve en taalkundige beroepen en zorg en welzijn beroepen. Bij zorg en welzijn beroepen gaat het vooral om de beroepsgroepen artsen en sociaal werkers. Het zelf willen bepalen van het aantal uren en op welk moment men werkt is de meest genoemde reden om te starten als zzp'er in de zorg blijkt uit de Zelfstandigen Enquête Arbeid 2023.²¹ Vrouwen noemden daarnaast het beter kunnen combineren van werk en privé als reden terwijl mannen meer kunnen verdienen als motief noemden.

In 2013 zag het beeld er wat anders uit. Ook toen gingen mensen uit de beroepsklasse managers of creatieve en taalkundige beroepen relatief vaak als zelfstandige aan de slag, maar dat gold minder voor de beroepsklasse zorg en welzijn. En binnen de zorg en welzijn beroepen ging het in 2013 vooral om fysiotherapeuten en psychologen/sociologen. In 2013 stonden de ICT-beroepen op de derde plaats.

Leonor begon als zelfstandige in de zorg

Tijdens haar werk als houding- en bewegingstherapeut kon Leonoor voor haar gevoel niet de optimale zorg geven aan haar cliënten. Door eisen van ziektekostenverzekeraars werden behandelingen afgesloten terwijl de pijn niet verholpen was bij de cliënt. Als zelfstandige kon ze wel de zorg en begeleiding geven die haar cliënten nodig hadden, zonder afhankelijk te zijn van zorgverzekeraars.

Het volledige verhaal van Leonoor lees je [hier](#).

Hulp aan WW'ers bij starten als zelfstandige

UWV biedt de mogelijkheid om tijdens de WW-uitkering de overstap te maken naar werken als zelfstandige. Vanaf 1 januari 2013 kan er gebruik gemaakt worden van een vereenvoudigde **startersregeling**.²² In een periode van maximaal 6 maanden mag een WW'er alle uren aan het starten van een eigen bedrijf besteden. In die periode ontvangt de WW'er dan 29% minder WW-uitkering, ongeacht hoeveel er met het werken als zelfstandige wordt verdiend. Het doel van UWV is ondernemerschap te bevorderen en het beroep op een WW-uitkering te verminderen. Elke WW'er die gebruik wil maken van de startersregeling moet UWV vooraf inzicht geven in het ondernemersplan en een online training volgen. Tijdens een onderzoeksperiode van maximaal 6 weken kan de WW-ontvanger de haalbaarheid van de

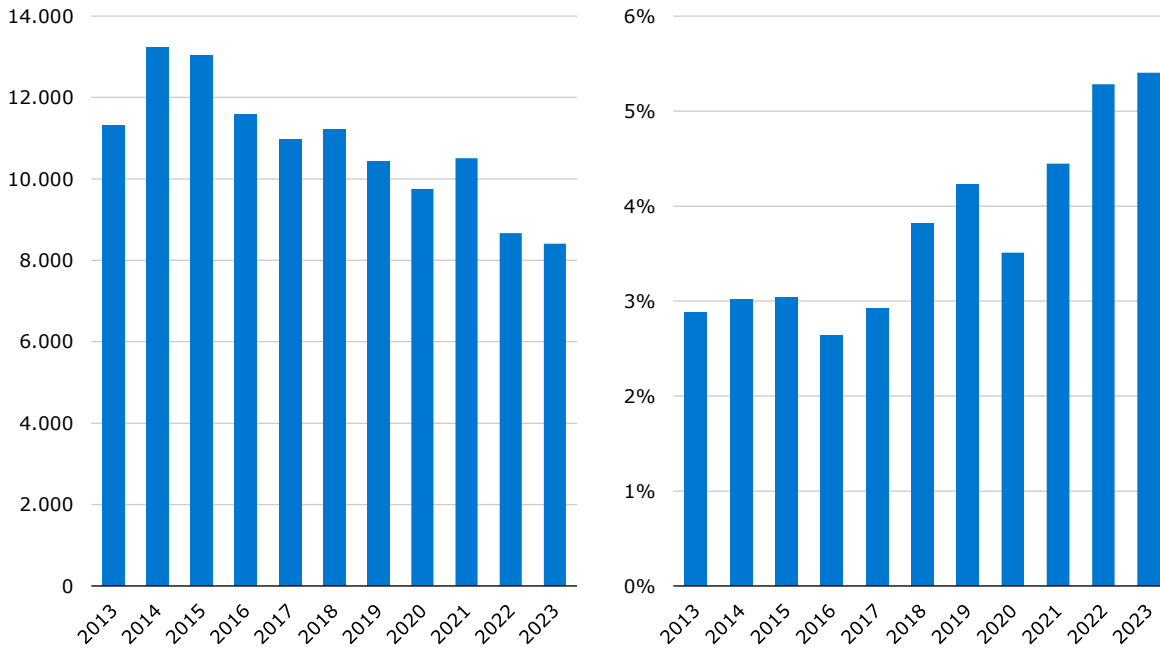
²¹ Zzp'er in zorg en welzijn kiest vooral voor onafhankelijkheid | CBS

²² Bedrijf starten vanuit een WW-uitkering | UWV | Particulieren

plannen onderzoeken en een ondernemingsplan maken. UWV geeft toestemming voor deelname aan de startersregeling als de kans groot is dat de deelnemer met het eigen bedrijf voldoende geld zal verdienen zodat de WW-uitkering niet langer nodig is.

In 2023 begonnen 8.407 WW'ers met de startersregeling. Ruim 10 jaar geleden kozen meer WW'ers om te starten met de startersregeling, namelijk 11.326. Maar in 2013 was het aantal WW-uitkeringen ook veel hoger. De instroom in de startersregeling in ten opzichte van het gemiddeld aantal WW-uitkeringen in 2013 kwam neer op 2,9%. In 2023 is dat aandeel toegenomen naar 5,4%. In de afgelopen 10 jaar begonnen WW'ers gemiddeld rond 5,3 maanden na aanvraag van de werkloosheidsuitkering met de startersregeling. In 2023 maakte een WW'er gemiddeld 3,9 maanden na de ingangsdatum van de WW-uitkering gebruik van de startersregeling.

Figuur 8. Aantal instromers startersregeling WW (links) en aandeel t.o.v. gemiddeld aantal WW-rechten (rechts)

Bron: UWV

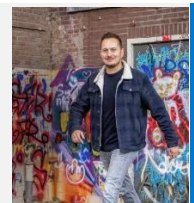
Toekomstige zelfstandige start snel met startersregeling

Na de startersregeling kan de situatie voor deelnemers verschillend zijn. In 2023 ging bijna de helft (47%) van de deelnemers volledig aan de slag als zelfstandige. Bijna 1 op de 10 ging deels door als zelfstandige en ontving nog deels een WW-uitkering. Bijna 1 op de 5 bleef volledig in de WW (zonder te werken als zelfstandige).

WW'ers die na de startersregeling volledig als zelfstandige aan de slag gingen hadden gemiddeld nog recht op 8,8 maanden WW. Deze groep begon gemiddeld eerder met de regeling, namelijk met 3,2 maanden, dan de groep die niet volledig aan de slag ging als zelfstandige.

Startersregeling gaf de doorslag voor Joep

Als werkzoekende bij UWV kwam Joep erachter dat hij vrijheid erg belangrijk vindt. Eerder had hij dit nog niet gekoppeld aan het inzicht om 'eigen-baas' te worden. Eerder leek het zelfstandig ondernemerschap een te grote stap maar door het webinar over de Startersregeling gooide hij het roer 180 graden om. Van accountmanager in loondienst ging hij verder als tekstschrijver en presentator voor (online) bedrijfsquizen. Het volledige verhaal van Joep lees je [hier](#).

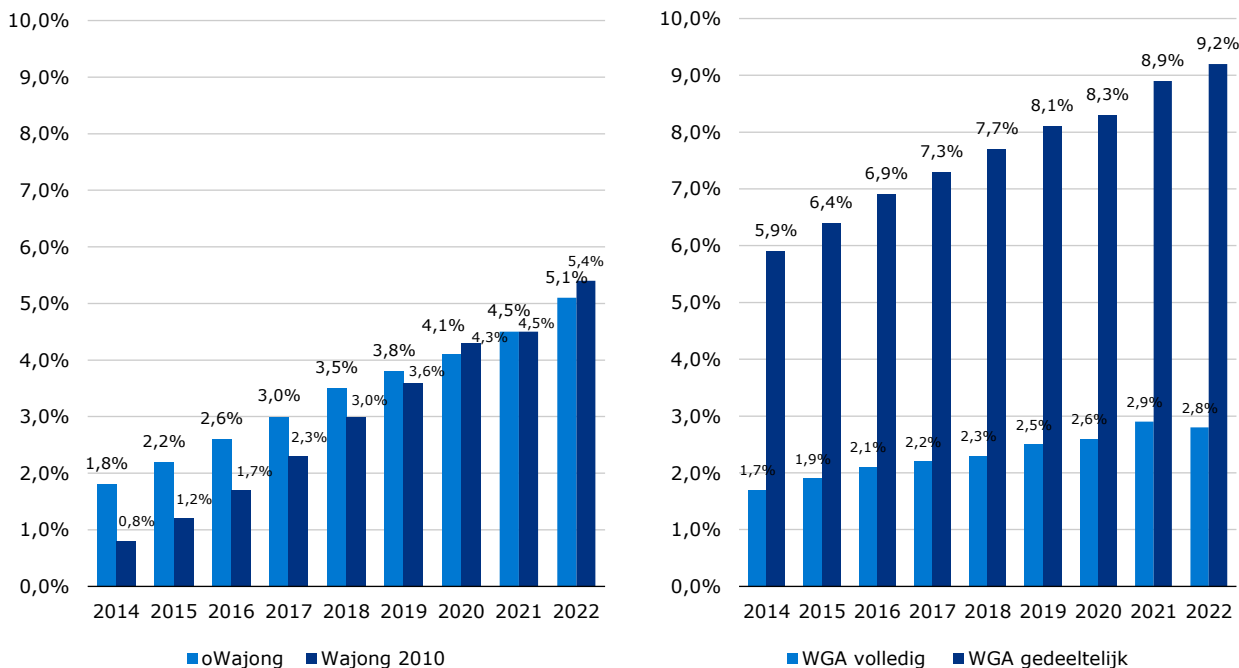

Het aandeel Wajongers en WGA'ers met werkzaamheden als zelfstandige neemt toe

Eerder kwamen de verschillende startmotieven van zelfstandigen aan bod. Mensen met een arbeidsbeperking hebben zo hun eigen redenen om als zelfstandige aan de slag te gaan. Vooral de vrijheid, de flexibiliteit van werkuren en het zelf kunnen kiezen van de werkplek kan het werken als zelfstandige aantrekkelijk maken blijkt uit een onderzoek ondernemen met een arbeidsbeperking in België.²³ Maar het kan ook juist een gebrek aan kansen zijn om als werknemer aan de slag te komen waardoor mensen met een arbeidsbeperking als zelfstandige gaan werken.

Zowel het aantal **Wajongers** met arbeidsvermogen dat werkt als zelfstandige als het aandeel Wajongers die als zelfstandigen werkzaam zijn groeide de afgelopen jaren.²⁴ Het aandeel Wajongers dat als zelfstandige werkt nam toe van 1,4% in 2014 naar 5,2% in 2022 (figuur 9). In 2022 ging het om bijna 5.600 Wajongers. Ongeveer een kwart van hen heeft ook inkomsten als werknemer in loondienst. Naast dat werken in loondienst en als zelfstandige naast elkaar kunnen bestaan, kunnen de periodes met werk elkaar ook opvolgen.

Figuur 9. Aandeel mensen met een Wajong (links) of WGA-uitkering die werken als zelfstandige (rechts)
Werken naast de uitkering, eventueel ook naast werken als werknemer

* De cijfers van 2014 t/m 2016 zijn indicatief. De cijfers van 2021 en 2022 zijn gebaseerd op een voorlopige aanslag en daardoor ook indicatief.
Bron [UWV Monitor arbeidsparticipatie van mensen met een beperking 2023](#)

Uit onderzoek in opdracht van UWV over de periode 2014 t/m 2019 bleek dat het gemiddelde inkomen van de Wajonger met een onderneming laag was (de helft verdient minder dan 5.000 euro).²⁵ Wel nam het inkomen toe in de loop van de jaren. Van de starters in 2013 en 2014 was 40% in 2019 nog steeds actief. Als Wajongers stopten met hun onderneming deden ze dat meestal snel nadat ze gestart waren. Bijna een op de tien Wajongers die als pure ondernemer (alleen als ondernemer en niet ook als werknemer) aan de slag zijn maakt jaarlijks gebruik van UWV-dienstverlening. Van degenen die als zelfstandige en als werknemer werken maakt een groter deel gebruik van dienstverlening, namelijk 16 tot 18%.

Het aandeel personen met een uitkering **Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten (WGA)** die volledig arbeidsongeschikt zijn (met 80-100% loonverlies maar nog wel met kans op herstel) en werken als zelfstandigen steeg van 1,7% in 2014 naar 2,8% in 2022 (figuur 9 rechts). Het aandeel werkend als zelfstandige is hoger bij degenen met een WGA-uitkering voor gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid (met 35-80% loonverlies), namelijk 9,2% in 2022. Ook in deze groep nam het aandeel met werk als zelfstandige toe vanaf 2014. Het aandeel werkend als zelfstandige is iets hoger bij vrouwen (9,8%) dan bij mannen (8,5%) en bij personen tot 44 jaar (12,2% versus 8,4% bij 45 tot 55-jarigen en 4,5% bij 55 jaar en ouder). Opvallend is dat het aandeel zelfstandigen relatief hoog is bij gedeeltelijk WGA'ers met een psychische aandoening.

²³ Rampelberg, L. van (2018). Ondernemen met een arbeidshandicap in Vlaanderen. Brussel: Stichting Innovatie & Arbeid.

²⁴ Het gaat hier om Wajongers of WGA'ers die bij UWV als zelfstandige zijn geregistreerd én bij de aangifte inkomstenbelasting winst uit onderneming of resultaat overige werkzaamheden hebben opgegeven. Op basis hiervan kunnen we alleen bepalen of iemand in een bepaald jaar als zelfstandige heeft gewerkt en niet of dit gedurende het hele jaar of slechts een gedeelte daarvan zo is geweest. Een deel van degenen die als zelfstandigen werken, werkt in het verslagjaar ook in loondienst.

²⁵ Kroon, L., Odding, C. & Kok, L. (2021). *Ondernemen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering*. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.

Bijlage

Gebruikte definities werkzame personen en banen van zelfstandigen

Het CBS verbijzondert de werkzame beroepsbevolking naar werknemers en zelfstandigen op basis van de hoofdbaan.²⁶ In de enquête beroepsbevolking worden maximaal twee werkkringen/banen uitgevraagd. De hoofdbaan is dan de baan waarin het meeste aantal uren wordt gewerkt. Een zelfstandige in de werkzame beroepsbevolking is volgens het CBS een persoon die arbeid verricht voor eigen rekening of risico:

- in een eigen bedrijf of praktijk (zelfstandig ondernemer), of
- als directeur-groootaandeelhouder (dga), of
- in het bedrijf of de praktijk van een gezinslid (meewerkend gezinslid), of
- als overige zelfstandige (bijvoorbeeld in een zelfstandig uitgeoefend beroep)

Het aantal banen van zelfstandigen baseert CBS op informatie uit de Arbeidsrekeningen (AR). Deze arbeidsrekeningen maken deel uit van de Nationale rekeningen, de officiële boekhouding van de Nederlandse economie. In de Arbeidsrekeningen worden gegevens samengesteld over de werkgelegenheid van werknemers en zelfstandigen bij bedrijven, instellingen en particuliere huishoudens in Nederland waarbij alle betaalde arbeid meetelt. CBS gebruikt hiervoor diverse bronnen. Een baan is een expliciete of impliciete overeenkomst tussen een persoon en een in Nederland gevestigde economische eenheid (een bedrijf, instelling of particulier huishouden) om gedurende een bepaalde periode of tot nader order tegen beloning werk te verrichten. Bij banen van zelfstandigen valt de persoon samen met het bedrijf. Een zelfstandige kan ook meerdere banen hebben, of meerdere zelfstandigenbanen of een baan als werknemer en als zelfstandige. Alle banen worden meegeteld, ook de kleine deeltijdbanen. Het gaat bij banen om een gemiddelde in een jaar (of kwartaal).

Bij de werkzame personen in de beroepsbevolking die werken als zelfstandige worden directeur-groootaandeelhouders (dga's) meegeteld bij de zelfstandigen. Bij de tellingen van het aantal banen worden dga's meegeteld bij de banen van werknemers (het gaat gemiddeld om zo'n 300.000 banen van dga's per jaar).

Tabel 1. Aandeel zelfstandigen en zelfstandigen zonder personeel in de werkzame beroepsbevolking in de EU

	Zelfstandigen	Zelfstandigen zonder personeel
Denemarken	7,9%	5,2%
Duitsland	8,0%	4,2%
Luxemburg	8,1%	4,8%
Cyprus	9,7%	7,7%
Zweden	9,8%	6,3%
Oostenrijk	10,9%	6,7%
Estland	11,2%	6,8%
Bulgarije	11,3%	7,0%
Litouwen	11,4%	10,1%
Hongarije	11,6%	7,9%
Roemenië	11,6%	10,3%
Finland	11,9%	8,7%
Slovenië	11,9%	8,4%
Ierland	12,2%	8,5%
Frankrijk	12,5%	7,6%
Kroatië	13,0%	6,9%
Letland	13,2%	8,1%
Portugal	13,3%	8,9%
Malta	14,3%	10,2%
België	14,3%	10,9%
Spanje	14,6%	10,0%
Slowakije	15,4%	12,5%
Nederland	16,2%	12,9%
Tsjechië	16,3%	14,0%
Polen	18,9%	15,1%
Italië	20,0%	13,9%
Griekenland	27,7%	20,4%
Totaal EU-27	13,6%	9,4%

Bron EUROSTAT

²⁶ Uitgebreide informatie over verschillen in definities en bronnen is te vinden in: [Werknemers en zelfstandigen: overeenkomsten en verschillen tussen CBS-cijfers | CBS](#)

Methodiek raming van het landelijke aantal banen van zelfstandigen

Voor jaarlijkse UWV arbeidsmarktprognoses heeft onderzoeksbureau SEOR ramingen gemaakt van het aantal banen en gewerkte uren, met onderscheid naar banen en uren van werknemers en zelfstandigen. Voor de historische gegevens van banen en gewerkte uren is gebruik gemaakt van gegevens uit de Arbeidsrekeningen van het CBS. Het gaat bij de prognoses van juni 2024 om de gegevens vóór de meest recente revisie ([Nationale rekeningen: revisie tijdreeksen 1995-2021 | CBS](#)).

SEOR raamt eerst de totale werkgelegenheid per sector. Vervolgens wordt het resultaat verdeeld naar zelfstandigen en werknemers. Hierbij wordt uitgegaan van de volgende determinanten:

- Structurele verschillen tussen sectoren;
- Trendmatige ontwikkelingen;
- Conjuncturele ontwikkelingen.

Conjuncturele ontwikkelingen kunnen van belang zijn omdat historische data laten zien dat in tijden van hoge werkloosheid er gewoonlijk meer mensen het besluit nemen om een eigen bedrijf op te starten. Met structurele verschillen tussen sectoren wordt rekening gehouden door de vergelijkingen per sector apart te schatten en vervolgens per sector prognoses te maken.

In de gebruikte vergelijkingen wordt het aandeel van het arbeidsvolume van werknemers in het totale arbeidsvolume verklaard door de conjunctuur (het werkloosheidspercentage) en een tijdtrend die structurele ontwikkelingen meet. Voor de collectieve sectoren is de groei van het overheidsbudget gebruikt in plaats van het werkloosheidspercentage. Er zijn twee sectoren (delfstoffenwinning en openbaar bestuur) waar maar zeer weinig zelfstandigen werken. In deze sectoren wordt het aandeel zelfstandigen ook in de prognoses op nul gezet.

Toekomstig beleid, zoals het wetsvoorstel verduidelijking beoordeling arbeidsrelaties en rechtsvermoeden, plannen voor de verplichte basisverzekering arbeidsongeschiktheid zelfstandigen, het opheffen van het handavingsmoratorium tegen schijnzelfstandigheid, is hierin niet meegenomen.

Tabel 2. Ontwikkeling banen van zelfstandigen (x 1.000) naar sector, 2023 (realisatie) en prognose 2024 en 2025

	2023	2024	2025	mutatie 2023-2024	mutatie 2024-2025	mutatie 2023-2025
Landbouw en visserij	140	140	139	-0,3%	-0,3%	-0,6%
Industrie	70	71	70	0,3%	-0,4%	0,0%
Bouwnijverheid	307	307	311	-0,2%	1,4%	1,2%
Detailhandel	183	182	179	-1,0%	-1,7%	-2,6%
Groothandel	49	49	49	-0,2%	-0,3%	-0,4%
Vervoer en opslag	61	61	60	-0,5%	-0,8%	-1,3%
Horeca	118	117	118	-0,1%	0,9%	0,8%
Informatie en communicatie	79	80	82	1,8%	2,1%	3,9%
Financiële diensten	8	8	8	0,0%	0,0%	0,0%
Specialistische zakelijke diensten	364	370	374	1,9%	0,9%	2,8%
Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling	11	11	11	0,0%	0,0%	0,0%
Overige zakelijke diensten	413	420	426	1,8%	1,3%	3,1%
Openbaar bestuur	0	0	0	0,0%	0,0%	0,0%
Onderwijs	122	126	128	2,8%	2,2%	5,2%
Zorg en welzijn	378	385	390	1,8%	1,2%	3,0%
Overige diensten	239	239	241	0,1%	0,7%	0,0%
Totaal	2.542	2.565	2.586	0,9%	0,8%	1,7%

* De UWV-prognoses zijn gebaseerd op de Arbeidsrekeningen van het CBS, die een onderdeel vormen van de Nationale Rekeningen. De aantallen hebben betrekken op cijfers van voor de revisie van 24 juni 2024. Volgens de Nationale Rekeningen werken er in de sector openbaar bestuur geen zelfstandigen (volgens sommige andere CBS-statistieken wel zoals de Inkomensstatistiek van CBS).

Bron: [UWV arbeidsmarktprognose 2024-2025](#) (4 juni 2024); realisatie 2023 CBS, prognoses 2024 en 2025 SEOR in opdracht van UWV.

**Tabel 3. Ontwikkeling banen van zelfstandigen (x 1.000) naar arbeidsmarktregio;
2023 realisatie en prognose 2024 en 2025**

Arbeidsmarktregio	2023		2024		2025		Mutaties	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	2023-2024	2024-2025
Achterhoek	42,2	23%	42,5	23%	42,8	24%	0,7%	0,6%
Amersfoort	51,5	22%	52,0	22%	52,5	23%	1,0%	0,9%
Drechtsteden	35,4	19%	35,7	19%	36,0	19%	0,9%	0,8%
Drenthe	37,8	24%	38,1	24%	38,3	25%	0,7%	0,6%
Flevoland	58,2	26%	58,7	26%	59,2	26%	0,9%	0,8%
FoodValley	53,8	24%	54,3	23%	54,7	23%	0,9%	0,8%
Friesland	98,7	26%	99,5	26%	100,1	26%	0,7%	0,7%
Gooi en Vechtstreek	45,6	30%	46,1	30%	46,6	30%	1,1%	1,0%
Gorinchem	21,1	23%	21,2	23%	21,4	23%	0,7%	0,7%
Groningen	95,0	21%	95,8	21%	96,6	21%	0,9%	0,8%
Groot Amsterdam	231,3	19%	233,8	19%	235,9	18%	1,1%	0,9%
Haaglanden	137,3	22%	138,5	22%	139,7	22%	0,9%	0,9%
Helmond-De Peel	37,2	26%	37,5	26%	37,7	26%	0,7%	0,7%
Holland Rijnland	77,2	25%	78,0	25%	78,6	25%	1,0%	0,8%
Midden-Brabant	67,8	21%	68,4	21%	68,9	21%	0,9%	0,8%
Midden-Gelderland	54,2	21%	54,8	21%	55,2	21%	1,0%	0,9%
Midden-Holland	29,0	26%	29,2	26%	29,5	26%	0,9%	0,8%
Midden-Limburg	35,3	24%	35,6	24%	35,8	24%	0,8%	0,7%
Midden-Utrecht	135,3	19%	136,9	19%	138,1	19%	1,1%	0,9%
Noord-Holland Noord	102,7	27%	103,5	27%	104,4	27%	0,8%	0,8%
Noord-Limburg	34,0	18%	34,3	18%	34,5	18%	0,7%	0,7%
Noordoost-Brabant	93,9	22%	94,7	22%	95,4	22%	0,8%	0,8%
Regio Zwolle	84,8	22%	85,4	22%	86,0	22%	0,8%	0,7%
Rijk van Nijmegen	44,9	21%	45,4	22%	45,8	22%	1,1%	0,9%
Rijnmond	187,7	21%	189,5	21%	191,0	21%	0,9%	0,8%
Rivierenland	41,4	26%	41,7	26%	42,0	26%	0,7%	0,7%
Twente	76,8	19%	77,4	19%	77,9	19%	0,8%	0,6%
Veluwe Stedendriehoek	79,7	22%	80,5	22%	81,1	22%	0,9%	0,8%
West-Brabant	96,1	22%	96,9	22%	97,6	22%	0,8%	0,7%
Zaanstreek/Waterland	52,5	31%	52,9	31%	53,4	31%	0,8%	0,8%
Zeeland	57,0	25%	57,4	25%	57,8	25%	0,7%	0,7%
Zuid-Holland Centraal	48,9	26%	49,4	26%	49,9	26%	1,0%	0,9%
Zuid-Kennemerland en IJmond	57,8	28%	58,4	28%	59,0	28%	1,0%	0,9%
Zuid-Limburg	69,3	20%	69,9	21%	70,5	21%	1,0%	0,8%
Zuidoost-Brabant	70,3	17%	71,0	17%	71,6	17%	0,9%	0,8%
Nederland	2.542	22%	2.565	22%	2.586	22%	0,9%	0,8%

* '%' geeft het aandeel zelfstandigenbanen in het totaal aantal banen weer.

Bron: UWV o.b.v. CBS, SEOR en Bureau Louter (2024)

Colofon

Uitgave

UWV Arbeidsmarktinformatie en -advies

Postadres

Postbus 58285
1040 HG Amsterdam

Inlichtingen

laura.boers@uwv.nl

Persvragen

Voor persvragen kunt u terecht bij één van onze woordvoerders via 020 687 51 85.

Auteurs

Laura Boers
Katinka van Brakel

Volg ons

Disclaimer

Alles uit deze uitgave mag worden overgenomen, graag zelfs, maar gebruikt u wel de bronvermelding.

UWV © 2024